

บทบาทของสัตว์ประหลาดในเรื่องปรัมปรากรีก

รองศาสตราจารย์ สุวิมล พิณโสภณ*

สำหรับคนทั่วไปเมื่อพูดถึงเรื่องปรัมปรากรีกมักนึกถึงวีรบุรุษและการผจญภัยทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีการนำเรื่องเหล่านั้นมาทำเป็นภาพยนตร์จอเงินหรือโทรทัศน์ เช่นเรื่อง ทรอย (Troy) อภินิหารชนแกะทองคำ (The Quest of the Golden Fleece) และ การผจญภัยของเฮอร์คิวลีส (The Adventures of Hercules) เป็นต้น หลายคนอาจมองข้ามบทบาทของสัตว์ประหลาดซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเสริมคุณธรรม ความกล้าหาญ และศักดิ์ตาของวีรบุรุษให้เด่นชัดเจน

สัตว์ประหลาดที่จะกล่าวถึง ณ ที่นี้ เป็นสัตว์ที่มีรูปลักษณ์ผสมกันระหว่างสัตว์สองชนิดขึ้นไปหรือระหว่างสัตว์กับมนุษย์ อันเป็นจินตนาการของกวีที่ต้องการเน้นที่มาของความชั่วร้ายที่สังคมมนุษย์ไม่ต้องการ

ที่มาและบทบาทของสัตว์ประหลาด

เซนเทอวัวร์ (Centaur)

เซนเทอวัวร์เป็นสัตว์ครึ่งคนครึ่งม้า มีหัวและลำตัวบนเป็นคน ส่วนท่อนล่างเป็นม้า เซนเทอวัวร์เป็นลูกของกษัตริย์อิกเซียน (Ixion) แห่งเทสซาลี (Thessaly) กับ เมฆเนฟลี (Nephele) อิกเซียนมีพระนิสัยไม่ดีและทรงเป็นมนุษย์ที่เป็นฆาตกรคนแรก ซึ่งเปรียบเสมือนเคน (Cain¹) ในพระคัมภีร์คริสต์ธรรม มหาเทพซุส (Zeus) ได้ช่วยให้พระองค์รอดพ้นจากการเสียสติเนื่องจากอาชญากรรมที่พระองค์ก่อไว้ แต่อิกเซียนไม่ได้สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ ยังไปเกี่ยวพาราสีเทวีฮีราพระมเหสีของมหาเทพซุส มหาเทพซุสหรือ

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี

¹ เคน เป็นบุตรของอาดัมและอีฟ เขาได้ฆ่าน้องชาย ถือได้ว่าเป็นมนุษย์ฆาตกรคนแรก

อาจจะเป็นเทพีฮีรา (Hera) ได้จำแลงเมฆเนฟีลีให้มีหน้าตาเหมือนกับเทวีฮีรา อีกเขียนจึงเสพสมกับเนฟีลีเพราะคิดว่าเป็นเทวีฮีราที่ตนหลงใหล ต่อมา เนฟีลีตั้งครรภ์และมีบุตรคือ เซนเทาว์ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเซนเทาว์คนอื่นๆ

เซนเทาว์มีสองประเภทด้วยกันคือ เซนเทาว์ป่าเถื่อน กับเซนเทาว์ที่เป็นปราชญ์ สาเหตุที่มีเซนเทาว์ที่ตื้นนั้นเป็นเพราะเนื่องจากในสมัยโบราณมักเป็นสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์ ทำให้เซนเทาว์ถูกกำหนดให้เป็นสัตว์ที่เป็นเพื่อนที่ดีของมนุษย์ เซนเทาว์ ไครอน (Chiron) เป็นปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เป็นอาจารย์ของวีรบุรุษ เช่น อาคิลีส (Achilles) (รูปที่ 1), เจสัน (Jason)² อีเนียส (Aeneas)³ และ ยังเป็นอาจารย์ของเทพแอสคลีพิอุส (Asclepius) ซึ่งเป็นเทพแห่งการแพทย์

รูปที่ 2 เนสซัสกับนางดียาโนรา

รูปที่ 1 ไครอนกับอาคิลีส

เซนเทาว์ที่ป่าเถื่อนและไร้อารยธรรม ได้แก่ พวกเซนเทาว์ที่ก่อความโกลาหลวุ่นวาย พยายามลักพาตัวเจ้าสาว ในพิธีอภิเษกสมรส ระหว่างไพริธอรัส (Pirithorus) กษัตริย์ของชาวลาพิธส์ (the Lapiths) กับนางฮิปโปดามีย (Hippodamia) และเซนเทาว์ เนสซัส (Nessus) พยายามปลุกปล้ำ(รูปที่ 2) และข่มขืนดียาโนรา (Deianira) ภรรยาของเฮอราคลีส (หรือเฮอรัควิลิส) เฮอราคลีสจึงฆ่าเนสซัสด้วยศรอาบยาพิษ ก่อนตายเนสซัสวางแผนฆ่าเฮอราคลีสโดยใช้นางเป็นเครื่องมือ

² อาคิลีสและเจสันเป็นวีรบุรุษกรีกที่ร่วมทัพไปโจมตีทรอย

³ อีเนียสเป็นวีรบุรุษฝ่ายทรอย และเป็นบรรพบุรุษของชาวโรมัน

ไมโนเทาว์ (Minotaur)

ไมโนเทาว์เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างเหมือนคนแต่มีหัวและหางเป็นวัวถือกำเนิดจากความ
เล่นหาที่มีต่อวัวตัวผู้ของพาซิพี (Pasiphae) มเหสีของกษัตริย์ไมนอสแห่งครีต (Crete)

ก่อนที่ไมนอสจะขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งครีต พระองค์ได้ทำพิธีขอให้เทพโพไซดอน
(Poseidon) ช่วยให้พระองค์มีรัชชชนะในการรบชิงราชสมบัติ โดยขอให้พระองค์
พระราชทานวัวตัวผู้ที่มีสีขาเหมือนหิมะให้เพื่อแสดงว่าพระองค์เห็นชอบให้ไมนอสครอง
ราชย์สมบัติ และไมนอสสัญญาว่าจะใช้วัวตัวนี้เป็นเครื่องสังเวยต่อเทพโพไซดอนเพื่อ
แสดงความจงรักภักดี แต่เมื่อกษัตริย์ไมนอสเห็นวัวที่เทพโพไซดอนส่งมาให้ก็เกิดความเสียดาย
ทรงเปลี่ยนพระทัยกลับใช้วัวตัวอื่นเป็นเครื่องสังเวยแทน เทพโพไซดอนทรงพิโรธจึงสาปให้
พาซิพี หลงใหลวัวตัวผู้อย่างมาก พระนางมีพระราชเสาวนีย์ให้ดีดัลลัส (Daedalus)
สถาปนิกฝีมือเอกสร้างวัวตัวเมียด้วยไม้ และพระนางทรงป็นเข้าไปอยู่ในวัวไม้หลอกล่อให้
วัวตัวผู้ที่พระนางหลงใหลมาสมสู่ ต่อมา
พระนางให้กำเนิดไมโนเทาว์ซึ่งเป็นสัตว์กินคน
กษัตริย์ไมนอสทรงอับอายที่มเหสีมีลูกเป็น
สัตว์ประหลาดจึงให้สถาปนิกดีดัลลัสผู้สร้างวัว
ไม้ สร้างเขาวงกตเพื่อใช้กักขังไมโนเทาว์
และทุกปีนครเอเธนส์จะต้องส่งนุรุษหนุ่มและ
สตรีแรกนุอย่างละเจ็ดคนไปเป็นเครื่อง
สังเวยไมโนเทาว์ วีรบุรุษธีซุส (Theseus⁴) ได้
อาสาเป็นหนึ่งในเครื่องสังเวยเพื่อได้มีโอกา
สกำจัดไมโนเทาว์ ธีซุสสามารถฆ่าไมโนเทาว์
(รูปที่ 3) และหลบหนีออกจากเขาวงกตได้
ด้วยความช่วยเหลือของอาริแอดนี (Ariadne)
พระธิดาของกษัตริย์ไมนอส

รูปที่ 3 ธีซุสกับไมโนเทาว์

⁴ ธีซุสเป็นลูกของเทพโพไซดอนกับพระนางอีทรา (Aethra) มเหสีของอีจัส (Aegeus) แห่งนครเอเธนส์

เมดูซ่า (Medusa)

เมดูซ่าเป็นหนึ่งในสามนางกอร์กอน (Gorgons) กอร์กอนเป็นสัตว์ประหลาดเพศเมียมีหัวเป็นผู้ใดก็ตามที่มองหน้ากอร์กอนจะกลายเป็นหินทันทีกอร์กอนทั้งสามประกอบด้วย สเทนโอ (Stheno) และยูไรอาลี (Euryale) เป็นพี่น้องท้องเดียวกันที่เป็นอมตะ ส่วนเมดูซ่าเป็นคนที่ถูกสาปให้เป็นกอร์กอนและไม่ได้เป็นอมตะ

เมดูซ่าเดิมเป็นสาวน้อยที่มีความงามมากจนเป็นที่ริษยาของเทวีอธีนา (Athena) เทพไฟไซดอนทรงหลงใหลในตัวเมดูซ่า ทรงได้เสพสมกับเมดูซ่าในวิหารของเทวีอธีนา พระนางทรงพิโรธจึงสาปนางให้เป็นตัวกอร์กอน

เมื่อวีรบุรุษเพอร์ซุส⁵ ได้รับบัญชาจากโพลีเดกทิส (Polydectes) กษัตริย์ของเกาะแห่งหนึ่งในทะเลอีเจียน (Aegean) ให้ไปนำหัวนางกอร์กอนตนหนึ่งมาให้ เทวีอธีนาซึ่งยังพิโรธเมดูซ่าอยู่ได้แนะนำให้เพอร์ซุสไปเอาหัวของนางกอร์กอนเมดูซ่า เพราะนางเป็นกอร์กอนตัวเดียวที่ไม่มีฤทธิ์และไม่ได้เป็นอมตะ พร้อมทั้งบอกวิธีไปหาตัวเมดูซ่า ในที่สุดเพอร์ซุสสามารถตัดหัวของนางเมดูซ่า (รูปที่ 4) ซึ่งกำลังตั้งครรรภ์กับเทพไฟไซดอน และนำไปถวายกษัตริย์โพลีเดกทิสได้ โลหิตของนางเมดูซ่าที่ไหลออกมาทำให้เกิดม้าเพกาซัส (Pegasus) และยักษ์คริซอร์ (Chrysaor) เทวีอธีนาเองได้เอาหนังของนางเมดูซ่ามาทำเป็นเกราะหน้าอกของพระนาง

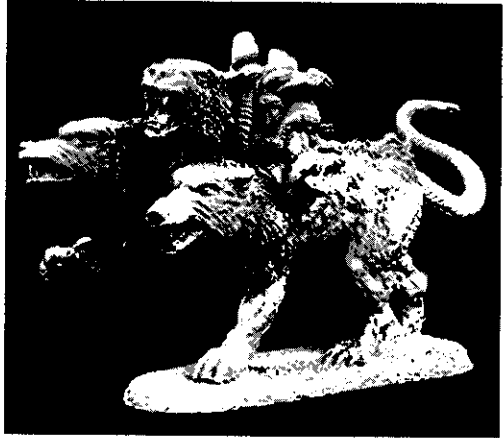

รูปที่ 4 เพอร์ซุสกับเมดูซ่า

⁵ เพอร์ซุสเป็นลูกของมหาเทพซุสกับเดนาอี (Danae) ธิดาของกษัตริย์อคริเซียส (Acrisius) แห่งอาร์กอส (Argos) เพอร์ซุสเป็นผู้สร้างเมืองไมซีนี กษัตริย์อกาเมมมอน (Agamemnon) ผู้นำทัพกรีกไปทำสงครามกรุงทรอยสืบเชื้อสายจากเพอร์ซุส

เซอบรัส (Cerberus)

เซอบรัสเป็นสุนัขล่าเนื้อในนรกภูมิ(รูปที่ 5) ทำหน้าที่เป็นผู้ต้อนรับผู้มาเยือนที่ประตูนรกภูมิแต่ไม่อนุญาตให้ผู้มาเยือนกลับคืนไปสู่โลกมนุษย์อีก เซอบรัสเป็นลูกของไทฟอน (Typhon)⁶ กับอิคตินา (Echidna)⁷ เซอบรัสมีสามหัวมีหางเป็นงูและมีหัวงูบนหลัง บางตำนานกล่าวว่า มีห้าลิบหัว

รูปที่ 5 เซอบรัส

เซอบรัสมีบทบาทในเรื่องปรัมปราหลายเรื่องด้วยกัน ที่เด่นชัดคือ ตอนการผจญภัยของวีรบุรุษเฮอราคลีส (Heracles) เฮอราคลีสได้รับบัญชาจากกษัตริย์ยูริสตุส (Eurystheus) แห่งแคว้นไมซีนี (Mycenae) ให้ไปจับเซอบรัสมาให้ (เป็นงานล้างบาปครั้งสุดท้ายของเฮอราคลีส⁸) เมื่อเดินทางไปถึงนรก เฮอราคลีสได้ต่อสู้กับเฮดีส (Hades) เทพแห่งนรกผู้เป็นนายของสุนัขเซอบรัส และได้รับชัยชนะ เฮดีสอนุญาตให้นำสุนัขเซอบรัสไปได้ถ้าเฮอราคลีสสามารถจับมันได้ด้วยมือเปล่า เมื่อเฮอราคลีสจับได้จึงนำไปถวายกษัตริย์ยูริสตุส ต่อมาภายหลังได้นำสุนัขเซอบรัสคืนนรกภูมิ

อีกบทบาทของเซอบรัสเกี่ยวข้องกับออฟุส (Orpheus) วีรบุรุษกรีกผู้มีบทบาทในการร่วมเดินทางไปกับเจสันเพื่อไปหาขนแกะทองคำ

⁶ ไทฟอนเป็นมังกรหรือยักษ์ร้อยหัวมีฤทธิ์พ้นไฟได้ ไทฟอนเป็นลูกของโกอา (Gaia) พระแม่ธรณีกับทาตาร์ส (Tartarus) ไทฟอนได้พยายามยึดอำนาจมหาเทพซุส แต่พ่ายแพ้จึงถูกทิ้งไว้ใต้ภูเขาเอทนา (Etna) ในเกาะซิซิลี

⁷ อิคตินา เป็นสัตว์ครึ่งผู้หญิงครึ่งงู เป็นลูกของคริซอร์ (Chrysaor)

⁸ เฮอราคลีสได้ทำความผิดอย่างมหัศจรรย์ เพราะฆ่าภรรยาและลูกๆ ศาสตราพยากรณ์ที่วิหารเดลฟีแนะนำให้ล้างบาปโดยไปรับใช้ยูริสตุสกษัตริย์แห่งไมซีนีผู้เป็นญาติ ยูริสตุสให้เฮอราคลีสทำงานที่ยากลำบาก 12 ชิ้น

ออฟุสเป็นบุตรของเทพอะพอลโลซึ่งเป็นเทพแห่งดนตรีและการพยากรณ์กับเทวีคัลลิโอพี (Calliope) ผู้มีเสียงไพเราะ นางเป็นหนึ่งใน นพเทวีแห่งศิลปะศาสตร์ (Muses⁹) ออฟุสจึงเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรีและการขับร้อง

ออฟุสได้เสียงกัญดินทางไปนรกเพื่อช่วยภรรยาซึ่งเสียชีวิตเพราะงูกัดให้กลับสู่โลกมนุษย์ เมื่อถึงประตูนรกที่สุนัขเชอบรัสเฝ้าอยู่ เสียงพิณที่ออฟุสบรรเลงได้ทำให้เชอบรัสเคลิบเคลิ้มปล่อยให้ออฟุสผ่านประตูไปเข้าเฝ้าเทพเฮดีสและพระนางเพอร์ซิโฟนี (Persephone) ผู้เป็นพระมเหสีได้ ออฟุสสามารถล่อให้เฮดีสพระทัยอ่อนด้วยเสียงเพลงพระองค์ทรงอนุญาตให้ภรรยาของออฟุสออกจากนรกได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าระหว่างเดินทางก่อนถึงโลกมนุษย์ ออฟุสจะต้องไม่เหลียวหลังไปดูภรรยาที่เดินตามมา แต่ออฟุสทำไม่ได้ทำให้ภรรยาของเขาต้องกลับไปอยู่ในนรกตลอดไป

ไซเรนส์ (Sirens)

ไซเรนส์เป็นนางไม้แห่งทะเลมีอยู่สามตนด้วยกันเป็นธิดาของเทพอาคีลัส (Acherous) ซึ่งเป็นเทพแห่งแม่น้ำ นางมีรูปร่างเป็นนกและมีศีรษะเป็นผู้หญิง ไซเรนส์อาศัยอยู่บนเกาะล้อมรอบด้วยโขดหินที่เป็นอันตรายต่อการเดินเรือ ผู้ใดก็ตามที่เดินทางผ่านจะต้องถูกสะกดด้วยเสียงเพลงอันไพเราะและกระโดดลงทะเลเพื่อตามหาผู้ที่ร้องเพลงนั้น วีรบุรุษเจสันและลูกเรืออาร์โก (Argonauts) ด้รอดพ้นจากมนต์สะกดเนื่องจากออฟุส วีรบุรุษผู้ร่วมเดินทางผจญภัยกับเจสันสามารถบรรเลงเพลงทำลายมนต์สะกดได้และโอดิสซุส (หรือ ยูลิสซีส) วีรบุรุษกรีกผู้วางแผนเผด็จศึกทรอยโดยกลอุบายม้าไม้ ได้เผชิญกับอิทธิฤทธิ์ของเหล่านางไซเรนส์เมื่อเดินทางผ่านเกาะที่นางไซเรนส์อาศัยอยู่ ในระหว่างการเดินทางกลับเมืองอิธากะ (Ithaca) หลังจากสงครามกรุงทรอยสิ้นสุดลง เขาและลูกได้พ้นภัยจาก

9 นพเทวีแห่งศิลปะศาสตร์เป็นธิดาของมหาเทพซุสกับเทวีมีโมซีนี (Mnemosyne) ซึ่งมีอยู่เก้าองค์ และประจำศิลปะวิชาการเก้าแขนงด้วยกัน คือ คัลลิโอพีเป็นเทวีแห่งมหากาพย์ ไคลโอ (Clio) เป็นเทวีแห่งประวัติศาสตร์ ยูเทอร์พี (Euterpe) เป็นเทวีแห่งคีตกาพย์ (lyric) เมลโปมิณี (Melpomene) เป็นเทวีแห่งโศกนาฏกรรม เทอร์บิชอริ (Terpsichori) เป็นเทวีแห่งการฟ้อนรำ เอราโต (Erato) เป็นเทวีแห่งกวีนิพนธ์เกี่ยวกับความรัก โพลีฮิมเนีย (Polyhymnia) เป็นเทวีแห่งเพลงเทพสดุดี ยูเรเนีย (Urania) เป็นเทวีแห่งดาราศาสตร์ และ ธาเลีย (Thalia) เป็นเทวีแห่งสุขนาฏกรรม

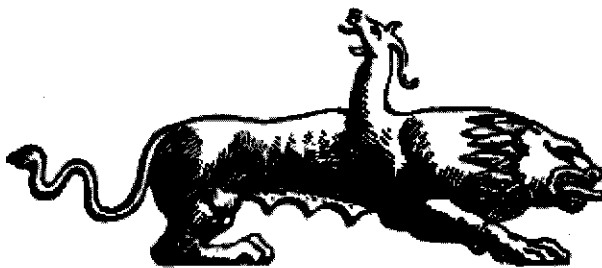
เสียงเพลงของนางไซเรนส์ได้ ด้วยการให้ลูกเรือมัดตัวเขาไว้กับเสาเรือและเอาซี่ผึ้งอุดหูลูกเรือ จนกระทั่งเรือแล่นผ่านพ้นแดน (รูปที่ 6)

รูปที่ 6 โอดิซุสกับไซเรนส์

คิมิรา (Chimaera)

คิมิรา เป็นลูกของไทฟอน (Typhon) หรือ ไทฟูส (Typhus) ซึ่งเป็นมังกรร้อยหัว คิมิรา มีรูปร่างเป็นแพะ หัวเป็นสิงโต และมีขาเป็นหางู บางตำนานกล่าวว่า คิมิรา มีหัวเป็นแพะและสิงโต และมีหางเป็นงู ลมหายใจออกเป็นไฟ และอีกตำนานกล่าวว่า คิมิรา มีสามหัวคือสิงโต งู และแพะ ร่างกายท่อนบนเป็นสิงโต ท่อนกลางเป็นแพะ และท่อนล่างเป็นงู (รูปที่ 7)

รูปที่ 7 คิมิรา

คิมิราได้บุกเข้าทำร้ายผู้คนและเผาเมืองลิเซีย (Lycia) กษัตริย์ไอโอบาทีส (Iobates) ทรงบัญชาให้เบลเลอริโอโฟน (Bellerophon) ไปปราบ เมื่อเบลเลอริโอโฟน¹⁰ (Bellerophon) ได้รับบัญชาจากกษัตริย์แห่งลิเซียให้กำจัดคิมิรา เบลเลอริโอโฟนได้รับคำแนะนำให้จับม้าเพกาซัส (รูปที่ 8) มาเป็นพาหนะ ม้าเพกาซัสเป็นม้าที่เทวีอริธน่าจับได้และมอบให้แก่วีทวิแห่งศิลปะศาสตร์ ดูแล เทวีอริธน่าได้บอกสถานที่ที่อยู่ของม้าเพกาซัส และมอบสายบังเหียนทองคำให้ เบลเลอริโอโฟนจับม้าเพกาซัสได้และเข้าไปสังหารคิมิรา และเบลเลอริโอโฟนสามารถฆ่าคิมิราได้

รูปที่ 8 ม้าเพกาซัส

รูปที่ 9 สฟิงซ์

สฟิงซ์ (Sphinx)

สฟิงซ์เป็นสัตว์ ครึ่งผู้หญิงครึ่งนก และบางตำนานกล่าวว่า เป็นสัตว์ที่มีท่อนบนเป็นผู้หญิง ตัวเป็นสิงโตมีปีกเหมือนนก (รูปที่ 9) สฟิงซ์เป็นลูกสาวของออร์ทัส (Orthus) กับคิมิรา (Chimera) แต่บางตำนานกล่าวว่า เป็นลูกสาวของไทฟอน (Typhon) สฟิงซ์จะหมอบบนก้อนหินใหญ่ที่ตั้งอยู่ทางเข้าเมืองธีบส์ (Thebes) และคอยถามปริศนาผู้ที่เดินทางผ่าน ปริศนาที่ถามคือ “อะไรเอ่ยตอน

เข้าเดินสี่ขา กลางวันเดินสองขา และตอนเย็นเดินสามขา¹¹” ผู้ใดตอบคำถามได้จะได้รับ

¹⁰ เบลเลอริโอโฟนเป็นโอรสของกษัตริย์กลาคัส (Glaucus) แห่งเมืองคอร์นินท์ (Corinth) เบลเลอริโอโฟนได้ขอลี้ภัยไปอยู่กับกษัตริย์พร็อทัส (Proetus) แห่งแคว้นอาร์กอส เนื่องจากได้ฆ่าชายชื่อ เบลเลอรัส พระราชินีของกษัตริย์พร็อทัส ทลงไหลเบลเลอริโอโฟน แต่เบลเลอริโอโฟนเป็นบุรุษที่ยึดมั่นในคุณธรรมได้ปฏิเสธที่จะสนองความต้องการของพระนาง พระราชินีจึงเห็ดทูลว่าเบลเลอริโอโฟนพยายามข่มขืนพระนาง กษัตริย์พร็อทัส ทรงพิโรธ แต่มิได้สังหารเบลเลอริโอโฟนเนื่องจากเป็นแขกเมือง พระองค์จึงวางแผนส่งเบลเลอริโอโฟนไปให้กษัตริย์แห่งเมืองลิเซียซึ่งเป็นพระราชบิดาของพระราชินีฝากกษัตริย์แห่งลิเซียมีคำสั่งฆ่าแต่บัญชาให้เบลเลอริโอโฟนไปกำจัดคิมิรา

¹¹ Thomas Bulfinch, *Myths of Greece and Rome*, compiled by Brian Holme, (Middlesex: Penguin Books, 1985), 144.

อนุญาตให้เดินผ่านเข้าเมือง แต่ผู้ตอบไม่ได้จะถูกฆ่า ประชาชนชาวเมืองธีบส์มีความเดือดร้อนแสนสาหัสเพราะไม่มีใครตอบคำถามนั้นได้

เครโอน (Creon) ผู้สำเร็จราชการแทนองค์พระมหากษัตริย์ของเมืองธีบส์ ประกาศมอบพระราชินีของกษัตริย์เลย์อุส (Laius)¹² แห่งธีบส์ให้อภิเษกกับผู้ที่ไขปริศนาได้

อิดิปุส¹³สามารถไขปริศนาได้โดยให้คำตอบ คือ มนุษย์ เพราะตอนเป็นเด็กทารกมนุษย์ต้องกลานซึ่งเปรียบเสมือนตอนเช้า ยามกลางวันเปรียบเสมือนตอนที่มนุษย์เติบโตเป็นหนุ่มสาว สามารถเดินได้ด้วยขาสองขา และตอนเย็นเปรียบเสมือนยามชราภาพที่ต้องใช้ไม้เท้าช่วยในการเดิน

สฟิงซ์รู้สึกทรมานสเป็นอย่างยิ่งที่มีคนไขปริศนาได้ จึงฆ่าตัวตายโดยกระโดดจากหน้าผา

ความสำคัญของบทบาทของสัตว์ประหลาดและวีรบุรุษในเรื่องปรัมปรา

เรื่องปรัมปรามีต้นแบบดั้งเดิม คือแก่นของเรื่อง จาก การดำเนินเรื่อง หรือแบบของตัวละคร เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าในสถานที่ที่แตกต่างกัน (archetype)¹⁴

สัตว์ประหลาดจะมีคุณลักษณะที่คนทั่วไปไม่ชอบ เป็นตัวแทนของพลังป่าเถื่อนดุร้าย ไร้ศีลธรรม เป็นแบบอย่าง (role model) ของมุมมืดของชีวิต (dark parts) ในขณะที่วีรบุรุษมีคุณลักษณะที่อยู่ในอุดมคติ ที่มีความสมบูรณ์แบบ (perfection) นั่นคือ มีความกล้าหาญ มีคุณธรรม มีความมานะบากบั่น และมีพลังอำนาจ (hero archetype)

¹² กษัตริย์เลย์อุส (Laius) แห่งธีบส์ได้เดินทางไปที่มหาวิหารเดลฟี (Delphi) เพื่อขอคำปรึกษาจากจากศาสตาศาพยากรณ์ว่าจะแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างไรระหว่างทางได้พบกับอิดิปุส (Oedipus) ที่เดินทางมาที่เมืองธีบส์ และได้เกิดการปะทะกัน อิดิปุสได้ฆ่ากษัตริย์เลย์อุสโดยไม่ทราบว่าเป็นพระองค์เป็นพระราชบิดาของตน

¹³ อิดิปุสเป็นลูกของกษัตริย์เลย์อุสแห่งเมืองธีบส์และพระนางโจคาสตา (Jocasta) มีคำพยากรณ์ว่ากษัตริย์เลย์อุสจะต้องถูกฆ่าด้วยน้ำมือของลูกชาย ดังนั้นเมื่ออิดิปุสถือกำเนิด กษัตริย์เลย์อุสให้นำไปฆ่า แต่คนเลี้ยงแกะที่ได้รับคำสั่งก็นำไปให้เพื่อนที่เมืองคอร์ินธ์ (Corinth) แทน กษัตริย์แห่งเมืองคอร์ินธ์ได้นำอิดิปุสไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

¹⁴ พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2545 หน้า 37

ลักษณะด้านลบของสัตว์ประหลาดอาจสืบทอดทางพันธุกรรมหรือต้องคำสาป เช่น เซนเทวาร์เนสซัสที่มีนิสัยชอบประพฤติผิดในกาม ได้เพาะนิสัยมาจากบรรพบุรุษคือกษัตริย์อีกเขียน ผู้หลงใหลเทวีฮีรามเฮลีสของมหาเทพซุส เมื่อเนสซัสรับจ้างนางนาคีดาในรากรรยาของเฮอราคลิสข้ามแม่น้ำด้วยการชื้ออ ระหว่างได้กระทำกรไม่ควรมิได้มีความอดกลั้น ความต้องการทางเพศ เช่นเดียวกับบรรพบุรุษ ได้ปลุกปล้ำทำอนาจารนาง เฮอราคลิสได้ทำหน้าที่วีรบุรุษนั่นคือ ดูแลกรรยาหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยกระทำการตอบโต้ด้วยการฆ่าเนสซัส

สัตว์ประหลาดคิมิรามีผู้กำเนิดที่มีฤทธิ์กล้าพอที่จะทำศึกโค่นอำนาจมหาเทพซุส (Typhonomachy) คิมิราในตำนานเดียวกันได้บุกเผาทำลายท่าสายเมืองลิเซีย ทำร้ายประชาชนที่ไม่มีทางสู้ แต่วีรบุรุษเบลเลอรियोโพนมีความกล้าและความสามารถที่จะกำจัดภัยพิบัตินี้ได้

โครงเรื่องพื้นฐานแบบต้นแบบดั้งเดิมยังประกอบด้วยการเดินทางของวีรบุรุษเพื่อแสวงหาสิ่งของด้วยความยากลำบาก วีรบุรุษเบลเลอรियोโพนก่อนที่จะมาปราบสัตว์ประหลาดคิมิรา ได้แสวงหาไม้เพกาซัสซึ่งเหาะได้มาเป็นพาหนะ โดยในการแสวงหาไม้เบลเลอรियोโพนประสบกับความยากลำบากที่ต้องใช้ความมานะ ความอดทน

ในเรื่องปรัมปรความกล้าหาญ คุณธรรม พลังอำนาจ ของวีรบุรุษที่เป็นความไม่ฝืนของมนุษย์ ความชั่วร้าย ป่าเถื่อนของสัตว์ประหลาดที่เป็นศัตรูกับการดำรงชีวิตนั้น นักจิตวิทยา คาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) เสนอไว้ในทศวรรษที่ 1920 ว่า “เป็นส่วนที่คงเหลือมาจากความทรงจำของบรรพบุรุษที่ดำรงรักษาไว้ในจิตไร้สำนึก (collective unconscious)”¹⁵

¹⁵ พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2545 หน้า 38

บรรณานุกรม

Bulfinch, Thomas. **Myths of Greece and Rome**, compiled by Brian Holme. Middlesex: Penguin Books, 1985.

Powell, Barry W. **Classical Myth**. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2004.

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2545

<http://www.edweb/sdsu/edu/people/bdodge/scaffold/GG/creature.html> 21/3/2548

<http://www.oldschool.edu/psychology/Spencer/Jung.html> 2/2/2547

<http://www.loggia.com/myht/hybrids.html> 24/3/2548

<http://www.timelessmyths.com> 24/3/2548

ที่มาของภาพประกอบ

homepage.mac.com/cparada/GML/Chiron.html 9/5/2548 (รูปที่ 1)

<http://www.areopagus.net/greekbeasts.html> 24/3/2548 (รูปที่ 9)

<http://www.crystalinks.com/sirens.html> 24/3/2548 (รูปที่ 6)

<http://www.gods-heros-myth.com/graphics/minotaur.jpg> 9/5/2548 (รูปที่ 3)

<http://www.greekmythology.com/Myths/Creatures/Chimaera/chimaera.html>
24/3/2548 (รูปที่ 7)

<http://www.mythicalrealm.com/creatures/centaurs.html> 24/3/2548 (รูปที่ 2)

<http://www.mythicalrealm.com/creatures/pegasus.html> 24/3/2548 (รูปที่ 8)

<http://www.mythicalrealm.com/creatures/cerberus.html> 24/3/2548 (รูปที่ 5)

<http://www.unf.edu/classes/freshmancore/coreabroad/pictures/Greece/medusa.jpg>
9/5/2548 (รูปที่ 4)

Abstract

Hybrid Creatures in Greek Myth

This article illustrates the roles of hybrid animals in the lives and adventures of Greek heroes. A hybrid is a composite of two or more species of animal and/or human. For example, the centaur has the torso of a human and the body of a horse. Sirens are women with bird-like bodies. These animals represent evil forces in nature or the dark side of human beings. However, virtue represented by human beings can defeat evil.